

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Utredningen om en likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola (U 2024:04)

Beslut vid regeringssammanträde den 27 november 2025

Ändring i uppdraget

Regeringen beslutade den 21 november 2024 kommittédirektiv om att bl.a. överväga hur det kan införas en obligatorisk språkförskola för barn som behöver en bättre språkutveckling i svenska (dir. 2024:113). Enligt direktiven skulle uppdraget redovisas senast den 18 december 2025.

Uppdraget ändras nu så att det även ska

- lämnas förslag om hur det kan upplysas i skollagen om att det följer av språklagen att språket i skolväsendet är svenska med de avvikelser som anges i skollagen och förordningar som ansluter till den, och
- lämnas nödvändiga författningsförslag.

Utredningstiden förlängs. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 11 juni 2026.

Barn i förskolan ska ha en språkutveckling i svenska som förbereder dem för skolan

Goda kunskaper i det svenska språket är en förutsättning för att klara skolan och för att kunna vara delaktig i samhället. Förskolan har en viktig roll och kan genom tidiga insatser bidra till språkutvecklingen och ge barn bättre förutsättningar att få en god språkutveckling i svenska. När barn inte får den

språkutveckling i svenska som de behöver, kan det leda till att barnen, när den allmänna skolplikten inträder, börjar skolan med sämre förutsättningar att nå utbildningens mål. Språket är också viktigt för integrationen och för att motverka utanförskap i det svenska samhället. Ett av delmålen för integrationspolitiken är att kunskaperna i svenska språket ska öka hos utrikes födda kvinnor och män samt flickor och pojkar med utländsk bakgrund.

Enligt förskolans läroplan ska alla barns språkutveckling i förskolan utmanas och stimuleras (SKOLFS 2018:50). Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling i svenska. Regeringen beslutade om ändringar av förskolans läroplan i februari 2025 som trädde i kraft den 1 juli 2025. Ändringarna innebär bl.a. att förskollärare har fått ett tydligare ansvar för att främja högläsning och språkutveckling.

Uppdraget om att föreslå hänvisningar till språklagen i skollagen

Alla barn ska ges likvärdiga förutsättningar att lära sig och utveckla det svenska språket i förskolan. Det finns i dag flera omständigheter som medför att vissa barn i förskolan inte får den språkutveckling i svenska som de har rätt till. Skolinspektionens granskningar visar bl.a. att det förekommer skillnader i huvudmännens förståelse för förskolans pedagogiska uppdrag och uppföljning av verksamheten. Det finns också skillnader relaterade till förskolepersonalens förutsättningar att undervisa och stödja barns språkutveckling i svenska (Skolinspektionens slutrapport Förskolans kvalitet och måluppfyllelse – ett treårigt regeringsuppdrag att granska förskolan, 2018 och Kvalitetsgranskningen Förskolans arbete med flerspråkiga barns språkutveckling 2017).

Det finns stora skillnader när det gäller i vilken omfattning och kvalitet som förskolor arbetar med läsning och språkutveckling. Det finns också skillnader mellan förskolor när det gäller andelen barn och personal med annat modersmål än svenska (Skolinspektionens granskning Huvudmäns och rektorers arbete för kvalitet i undervisning på förskolor i socioekonomiskt svagare områden, Skolinspektionen, Tematisk kvalitetsgranskning 2023). Granskningen visar bl.a. att brister i det svenska språket, hög frånvaro och förändringar i barngruppernas sammansättning exempelvis p.g.a. in- och utflyttning, försvårar förskollärarnas undervisningsuppdrag. I två tredjedelar av de granskade förskolorna arbetade personal med bristande kunskaper i det svenska språket, och nära hälften av rektorerna uppgav att bristande språkkunskaper även var ett problem i samband med rekrytering, framför allt

av barnskötare och vikarier. För barn med annat modersmål än svenska, i synnerhet barn som lever i områden där utanförskapet är stort, fyller undervisningen i svenska en särskilt viktig funktion. Goda språkkunskaper i svenska är en viktig del i att motverka utanförskap. För att barn i förskolan ska få en bättre utveckling i det svenska språket finns det ett behov av att undersöka hur det svenska språkets ställning i förskolan kan förtydligas.

Enligt språklagen (2009:600) är svenska huvudspråk i Sverige och det språk som ska användas i bl.a. förvaltningsmyndigheter och andra organ som fullgör uppgifter i offentlig verksamhet (4 och 10 §§). Eftersom huvudmän för fristående förskolor och skolor fullgör offentlig verksamhet gäller språklagen för såväl offentliga som enskilda huvudmän.

Enligt språklagen ska alla som är bosatta i Sverige ha tillgång till svenska och det ska kunna användas inom alla samhällsområden. Det allmänna har ett ansvar för att svenskan används och utvecklas, samt för att enskilda ges tillgång till språket och möjlighet att lära sig, utveckla och använda det (5, 6, 14 och 15 §§).

Av 3 § språklagen framgår att om en annan lag eller en förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från den lagen, gäller den bestämmelsen. I förarbetena till språklagen anges att det med tanke på att det inom framför allt vissa områden inom den offentliga verksamheten kan finnas behov av att mer regelmässigt kunna använda andra språk bör det finnas möjlighet att i en förordning medge sådana undantag (prop. 2008:09:153 s. 16). Ett sådant undantag finns i 9 kap. 18 och 19 §§ skolförordningen (2011:185). Det innebär att Statens skolinspektion efter ansökan får besluta att en huvudman i grundskolan får anordna delar av undervisningen på engelska samt att högst hälften av undervisningen får ges på engelska. Något motsvarande undantag finns inte för förskolor. Däremot anges det i 8 kap. 10 § skollagen (2010:800) att förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både svenska språket och sitt modersmål (jfr 14 § andra stycket språklagen). Av 8 kap. 12 a § skollagen framgår även att en hemkommun som ingår i ett förvaltningsområde enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska erbjuda barn, vars vårdnadshavare begär det, plats i förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska (jfr 7 och 8 §§ samt 10 § andra stycket språklagen). Det innebär att vissa barn har rätt att delta i en förskola där utbildningen inte nödvändigtvis bedrivs på svenska. Utre-

daren behöver således beakta de rättigheter som finns för bl.a. barn som tillhör de nationella minoriteterna.

I läroplanen för förskolan betonas att förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling i svenska. Av läroplanen framgår vidare att barn som tillhör de nationella minoriteterna, där urfolket samer ingår, även ska stödjas i sin språkutveckling i sitt nationella minoritetsspråk och att barn med annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. För döva barn, barn med hörselnedsättning och barn som av andra skäl har behov av teckenspråk ska språkutvecklingen i det svenska teckenspråket främjas (jfr 9 § och 14 § första stycket språklagen).

Av förarbetena till språklagen framgår att det finns en viss flexibilitet när det gäller kravet på svenska i svensk offentlig verksamhet. Det finns t.ex. inte något hinder mot att använda andra språk än svenska i vardagliga situationer när det behövs, t.ex. i kommunikation med vårdnadshavare i invandrartäta områden (prop. 2008/09:153 s. 30).

Det finns inte någon upplysningsbestämmelse i skollagen om att språklagen gäller vilket kan innebära att språklagen förbises. Det finns därför anledning att föreslå hänvisningar i skollagen till språklagen. Eftersom en sådan upplysning bör vara densamma för hela skolväsendet finns det behov av en upplysningsbestämmelse som avser hela skolväsendet.

Utredaren ska därför

- föreslå hur det kan upplysas i skollagen om att det följer av språklagen att språket i skolväsendet är svenska med de avvikelser som anges i skollagen och förordningar som ansluter till den, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredningstiden förlängs. Enligt de ursprungliga direktiven skulle utredaren redovisa sitt uppdrag senast den 18 december 2025. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 11 juni 2026.

(Utbildningsdepartementet)